

MAAHANMUUTTAJAOPISKELIJAN ÄÄNI - NÄKÖKULMIA OPINTOIHIN JA TYÖELÄMÄÄN SUOMESSA -TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISRAPORTIN JULKISTAMISSEMINAARI

3.2.2021 klo 13.00-15.15 Zoom-webinaari, Laurea AMK

Susanna Ahonen-Coly, Kari Halme, Anita Hietalahti, Tarja Lang, Minttu Rätty & Leena Viinamäki

CAREERIA

luksia

OMNIA

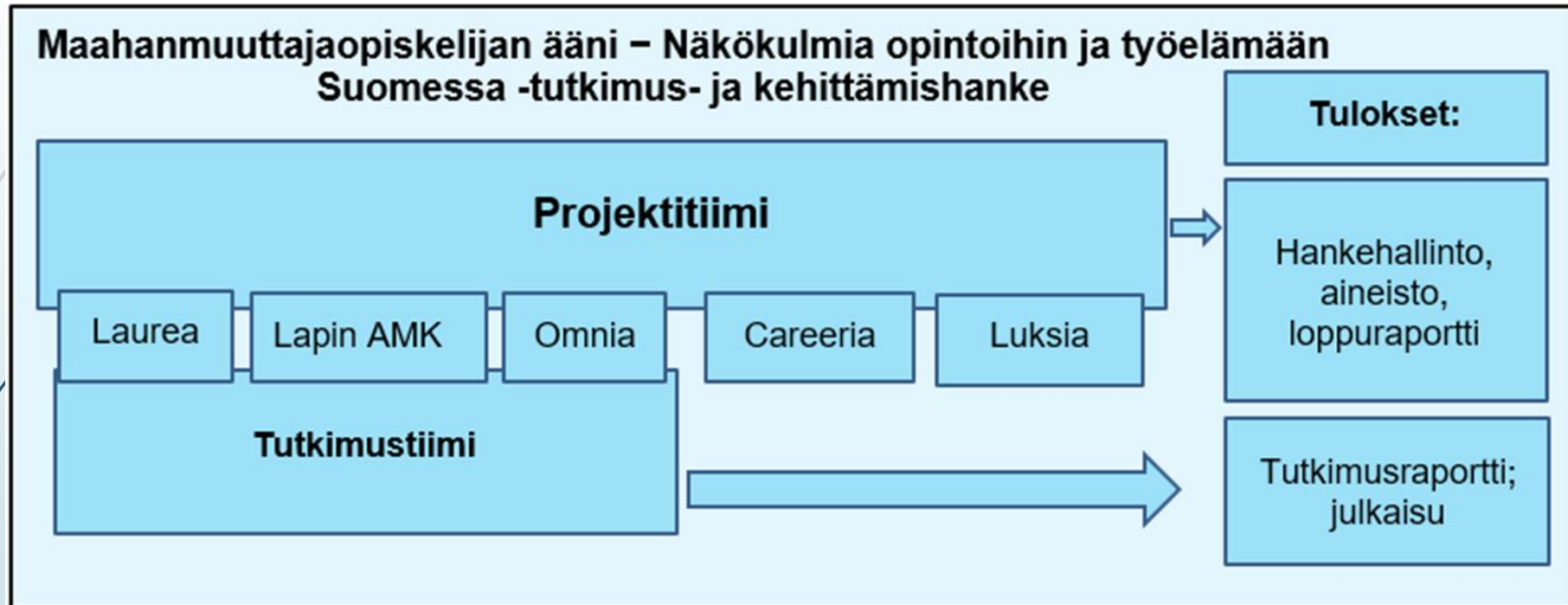
LAU
REA

Yhdessä
enemmän

LAPIN AMK⁷
Lapland University of Applied Sciences

AIKA	PUHEENVUORO
13.00	Tervetulosanat, <i>Susanna Ahonen-Coly</i> , BBA, projektipäällikkö, Laurea-ammattikorkeakoulu <i>Leena Viinamäki</i> , projektin tieteellinen johtaja, Lapin ammattikorkeakoulu
13.10–13.30	Tarja Nieminen , yliaktuaari, Tilastokeskus Maahanmuuttajien työllisyystilanne
13.30–13.40	Sonia Pérez Alemán , FM, verkkoviestintäpäällikkö, Omnia Puheenvuoro Opiskelijaksi ja työhön Suomeen
13.40–13.50	Kari Halme , KTM, liiketalouden lehtori, Laurea ammattikorkeakoulu Oppilaitosrekisterisaldon analyysin tulokset
13.50–13.55	Tauko
13.55–14.05	Anita Hietalahti , FM, projektitutkija, S2-opettaja, Omnia Opiskelijahaastattelun satoa ammatillisen toisen asteen näkökulmasta
14.05–14.15	Minttu Räty , KL, VTM, sosiaalialan lehtori, Laurea ammattikorkeakoulu Opiskelijahaastattelun satoa korkea-asteen näkökulmasta
14.15–14.25	Leena Viinamäki , YTT, sosiaalialan yliopettaja, Lapin ammattikorkeakoulu: Opettajahaastatteluiden satoa
14.25–14.35	Tarja Lang , FT, tutkimuspäällikkö, Omnia Tulosten pohjalta tehtävät toimenpidesuosituks
14.35–14.55	Raisa Hievanen , arviointiasiantuntija, KARVI Ammatillinen koulutus ja maahanmuuttajat Karvin arviointien valossa
14.55–15.15	Loppukeskustelu

Maahanmuuttajaopiskelijan ääni – näkökulmia opintoihin ja työelämään Suomessa -tutkimus- ja kehittämishankkeen organisaatio ja toiminta

Tausta

- ❑ Toteutusaika 6/2018 – 12/2020
- ❑ Opetushallituksen ja oppilaitosten rahoitus
- ❑ Laurea AMK (pääkoordinoija), Omnia, Careeria ja Luksia sekä Lapin AMK
- ❑ Tutkimusraportti julkaistu 12/2020 Laurea AMK julkaisusarjassa (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-599-3>)
- ❑ Julkaisu on omistettu *VTT, HTM Erkki Saaren* muistolle, jonka elämäntyönä oli edistää työttömien ja maahanmuuttajien hyvinvointia sekä heidän hyvinvointipalveluidensa kehittämistä

Tutkijaryhmä

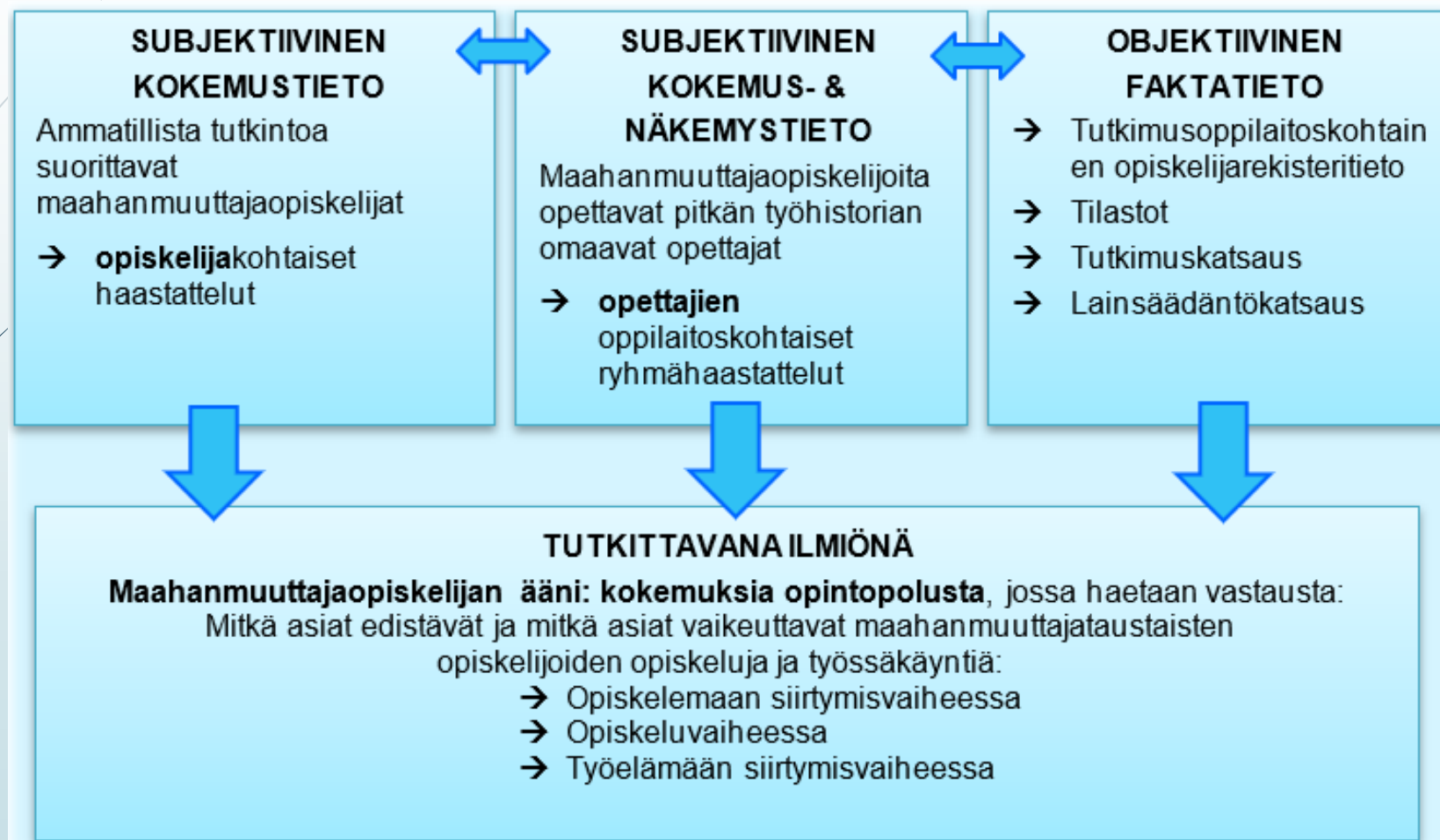
- ❑ *Susanna Ahonen-Coly*, BBA, Laurea AMK
- ❑ *Kari Halme*, KTM, Laurea AMK
- ❑ *Anita Hietalahti*, FM, Omnia
- ❑ *Tarja Lang*, FT, KM, MBA, Omnia
- ❑ *Minttu Räty*, KL, VTM, Laurea AMK
- ❑ *Erkki Saari*, HTM, YTT, Laurea AMK, † 28.9.2019
- ❑ *Leena Viinamäki*, YTT, Lapin AMK, 1.1.–31.12.2020

Maahanmuuttajaopiskelijan ääni - näkökulmia opintoihin ja työelämään Suomessa

EPILOGI: Tutkijaryhmän tutkimuspolku

Maahanmuuttajaopiskelijan ääni – näkökulmia opintoihin ja työelämään Suomessa -tutkimus- ja kehittämishankkeen kokemus-, näkemys- ja faktatieto

Yksilön toiminnan tutkimista ohjaava tutkimuskartta päätutkimusaineistoihin

Toiminnan elementit ja luonne		Tutkimuksen kohde
Face-to-face-kanssakäyminen	Toimija	Minä-identiteetti ja yksilön sosiaalinen kokemus Sellaisina kuin ne muodostuvat alla mainittujen toiminnan elementtien ja yksilön ainutkertaisen psykobiografian välisessä vuorovaikutuksessa. Tarkastelun kohteena on yhteisön jäsenenä elävän yksilön elämänura. Tutkimusaineistona: <i>Opiskelija- ja opettajahaastattelut</i>
	Toimintatilanne	Sosiaalinen toiminta Kasvotusten tapahtuva symbolinen vuoropuhelu, jota sen osaavat tarkoituksella käyvät kutakin toimintatilannetta määrittävien kontekstien ja areenoiden luomissa puitteissa. Tarkastelun kohteena ovat toimintatilanteissa kehkeytyvät merkitykset, käsitykset ja määrittelyt, jotka kehittyvät tilannetta rakenteistavien kontekstien ja areenoiden sekä toimijoiden minäidentiteettien ja sosiaalisten kokemusten vuorovaikutuksen tuloksena. Tutkimusaineistona: <i>Opiskelija- ja opettajahaastattelut, oppilaitosrekisteriaineisto</i>
Kontekstuaaliset edellytykset	Areena	Välittävän tason sosiaalinen organisaatio Työ: Työmarkkinat, kotityö, valtiolliset, teollisuus- ja sotilasvirastot, sairaalat, sosiaalitoimistot, rangaistuslaitokset ja mielenterveysyksiköt. Ei-työ/vapaa-aika: Harrastus-, urheilu- ja muut sosiaalisen kanssakäymisen organisaatiot, uskonnolliset ja hengelliset organisaatiot. Tutkimusaineistona: <i>Opiskelija- ja opettajahaastattelut</i>
	Konteksti	Makrotason sosiaalinen organisaatio Arvot, traditiot, sosiaalisten ja taloudellisten organisaatioiden rakenteet ja valtasuhteet. Esim. oikeudelliset tavat säädellä omistamista, kontrollia ja etujen jakamista; monien asioiden yhtäaikainen johtaminen, valtion interventio. Tutkimusaineistona: <i>Opiskelija- ja opettajahaastattelut, tilastoaineisto</i>

Historia = Ajan kulku: Maahanmuuttajaopiskelijan ääni – Näkökulmia opintoihin ja työelämään Suomessa -tutkimus- ja kehittämishankkeessa elämänsä näkökulmasta henkilön lähtömaasta tulomaahan muuttaminen ja kotoutumisprosessi sekä koulutus- ja työmarkkinoilla toimiminen. Kussakin elämänsävaiheessa hänen toimintaansa ohjaavat toimintatilanteet, areenat ja kontekstit muuttuvat.

Aineistojen keruuta, analysointia ja johtopäätöksiä ohjaava ”kehikko”

Toiminnan elementit ja luonne	Opiskeluvaihe		Opiskelemaan siirtymisvaihe		Opiskeluvaihe		Työelämään siirtymisvaihe	
	Edistäviä tekijöitä	Vaikeuttavia tekijöitä	Edistäviä tekijöitä	Vaikeuttavia tekijöitä	Edistäviä tekijöitä	Vaikeuttavia tekijöitä	Edistäviä tekijöitä	Vaikeuttavia tekijöitä
Yksilötaso ✓ Opiskelija & perhepiiri								
Yhteisötaso 1 ✓ Opiskelijan opiskeluhistorian aikaiset toimintatilanteet koulutus- ja työmarkkinoilla (opiskelu, työsäkäynti) ✓ opiskelu ✓ suomen kielen oppiminen ✓ palkkatyössäkäynti								
Yhteisötaso 2 ✓ Opiskelijan toimintaa määrittävät koulutus- ja työmarkkina-areenat (oppilaitos, työnantaja) ✓ AHOT ✓ opetus- ja ohjauskäytännöt ✓ työpaikkojen rekrytointikäytännöt ✓ työpaikkojen perehdytyskäytännöt ✓ ammatillinen osaaminen								
Yhteiskuntataso ✓ Koulutus-, työvoima- ja hyvinvointipolitiikka ✓ kieli- ja kulttuuriosaamisen tukipalvelut ✓ elämänhallinnalliset tukipalvelut ✓ toimeentulo (opintososiaaliset edut, palkkataso)								

OPPILAITOSREKISTERISALDON ANALYYSIN TULOKSET

Kari Halme, KTM, liiketalouden lehtori, Laurea ammattikorkeakoulu

Tietoja ...

☐ Poiminta

- Laurea, Omnian, Careerian ja Luksian opiskelijarekisterit 3.4.2019
- Aloitusryhmän ja opetussuunnitelman mukaan 2019 ja 2020 valmistuvat opiskelijat
- Mukaan ei tullut vaihto-opiskelijoita
- Tiedot Excel-taulukkoina

☐ Tiedot 6554 opiskelijasta, joista 4841:lla vähintään yksi oppimis-/opintopiste

☐ Potentiaalisia tietueita 23

☐ Rekisterianalyysissä maahanmuuttajataustaiseksi opiskelijaksi on tulkittu opiskelija, joka puhuu äidinkielenään jotain muuta kieltä kuin suomea, ruotsia tai saamea tai jonka kansalaisuus on muu kuin suomi

☐ Kansalaisuuden perusteella maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita 1027

☐ Äidinkielen perusteella maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita 1349

ja kantoja

Pohjakoulutus

Abiturientti,

Abiturientti, ylioppilas tai lukion suorittanut / yhdistelmäopinnot tutkinto (sis. lukion vähimmäisoppimäärän)

Abiturientti, ylioppilas tai lukion suorittanut/ yhdistelmäopinnot tutkinto (sis. lukion vähimmäisoppimäärän)

lukio

Lukio tai ylioppilastutkinto

Lukion päättötodistus

ylioppilas

Ylioppilas

Ylioppilas ja ammattillinen tutkinto

ylioppilastutkinto

Yo-tutkinto/Lukio/Abi

Koulutusala

Humanistinen ja kasvatusala

Humanistiset ja taidealat

Kauppa, hallinto ja oikeustieteet

Kulttuuriala

Liiketalous ja kauppa

Luonnontieteiden ala

Luonnonvara- ja ympäristöala

Maa- ja metsätalousalat

Matkailu-, ravitsemis- ja talousala

Palvelualat

Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Tekniikan alat

Tekniikan ja liikenteen ala

Terveys- ja hyvinvointialat

Tietojenkäsittely ja tietoliikenne

Tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT)

Yhteiskunnallisten aineiden, liiketalouden ja hallinnon ala

Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala

Opinnoissa edistyminen

Opinnoissa edistymistä tarkasteltiin opintotehokkuuden perusteella

$$\text{opintotehokkuus} = \frac{\text{osaamis-tai opintopisteet}}{\text{kirjoillaolopäivät}/30}$$

Normaalisesti jakautunut muuttuja, mikä mahdollistaa tilastollisen merkitsevyyden testaamisen Studentin t-testillä

Maa	Ka	N
Viro	4,0	109
Vietnam	4,4	70
Venäjä	4,9	49
Somalia	3,4	32
Nepal	4,3	26
Irak	5,0	21
Thaimaa	5,0	21
Afganistan	3,8	18
Kiina	5,1	16
Kaikki	4,3	4841

Opiskelijat ja haamut

Maa	Suorituksia		Ei suorituksia	
	n	%	n	%
Suomi	4055	73,4	1472	26,6
Viro	109	70,3	46	29,7
Vietnam	70	93,3	5	6,7
Somalia	32	47,1	36	52,9
Venäjä	49	73,1	18	26,9
Irak	21	43,8	27	56,3
Thaimaa	21	56,8	16	43,2
Nepal	26	81,3	6	18,8
Tuntematon	15	60,0	10	40,0
Afganistan	18	69,2	8	30,8
Nigeria	13	61,9	8	38,1

Johtopäätökset

- ❑ Epäyhtenäiset tietokannat johtavat laadultaan heikkoon dataan, joka puolestaan johtaa huonoihin päätöksiin. Koko Suomen niemellä hukataan valtavasti verovaroja hajautettuun tietoinfrastruktuuriin.
- ❑ Kun verrataan maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita yhtenä ryhmänä kantasuomalaisiin opiskelijoihin, ei opintojen suorittamistahdissa löydy tilastollisesti merkitsevää eroa.
- ❑ Kun vertailua tarkennetaan maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden äidinkielen ja kansalaisuuden osalta, nousee eroja opintojen edistymisessä esille.
- ❑ Oppilaitoksissa "haamuopiskelijat" kuormittavat tietojärjestelmiä ja ohjausresursseja.
- ❑ Oppilaitoksissa joudutaan tasapainottelemaan mukautetun ja standardoidun toimintamallin välillä.

OPISKELIJAHAASTATTELUN SATOA AMMATILLISEN TOISEN ASTEEN NÄKÖKULMASTA

Anita Hietalahti, FM, projektitutkija, S2-opettaja, Omnia

Ammatillisen toisen asteen haastatteluaineisto tutkimushankkeen osana:

Haastattelut tutkimusaineistona (1/3)

- ☐ Haastattelulupa ja tutkimusetiikka
- ☐ Keruumenetelmä: kohderyhmän oppilaitosrekisteritiedot → kysely ja suostumus haastatteluun
→ kutsu haastatteluun → toteutus syys-marraskuussa 2019 ammatillisen asteen yhteistyöoppilaitoksissa Luksiassa, Omniassa ja Careeriassa
- ☐ Haastateltavina 21 ammatillisen toisen asteen perustutkinto-opiskelijaa (kaikki n=26)
- ☐ Haastattelujen tallennus, litterointi ja analyysi

Opiskelijaprofiili:

- ❑ **Opiskelijat:** Ammatillisen toisen asteen 21 maahanmuuttajataustaista, ulkomailla syntyntä, vieraskielistä perustutkinto-opiskelijaa.
- ❑ **Sukupuolijakauma:** Naisia 16 ja miehiä 5.
- ❑ **Ikä ja maassaolo:** Eniten keski-ikäisiä, 30–49-vuotiaita, perheellisiä ihmisiä. Enemmistö heistä oli asunut Suomessa kauemmin kuin neljä vuotta.
- ❑ **Maahan tulosyy:** Suomeen tulon yleisin syy oli perhe. Alaikäisenä Suomeen muuttaneet olivat tulleet joko molempien tai toisen vanhempansa mukana ja aikuisiällä muuttaneet suomalaisen puolisonsa myötä.
- ❑ **Koulutustausta:** Suomeen tullessa pääosalla haastatelluista oli vähintään perusasteen opinnot kotimaassaan suoritettuina, mutta joukossa oli myös alemman perusasteen keskeyttäneitä tai korkea-asteen tutkinnon suorittaneita opiskelijoita.
- ❑ **Alat:** Haastatellut opiskelijat edustivat eri aloja, ja heillä oli hyvin erilaisia koulutus- ja työtaustoja. Pääosa haastatelluista opiskeli joko sosiaali- ja terveysalan tai liiketalouden koulutusohjelmissa, mutta mukana oli myös tieto- ja viestintätekniikan, ravintola-alan sekä turvallisuusalan opiskelijoita.

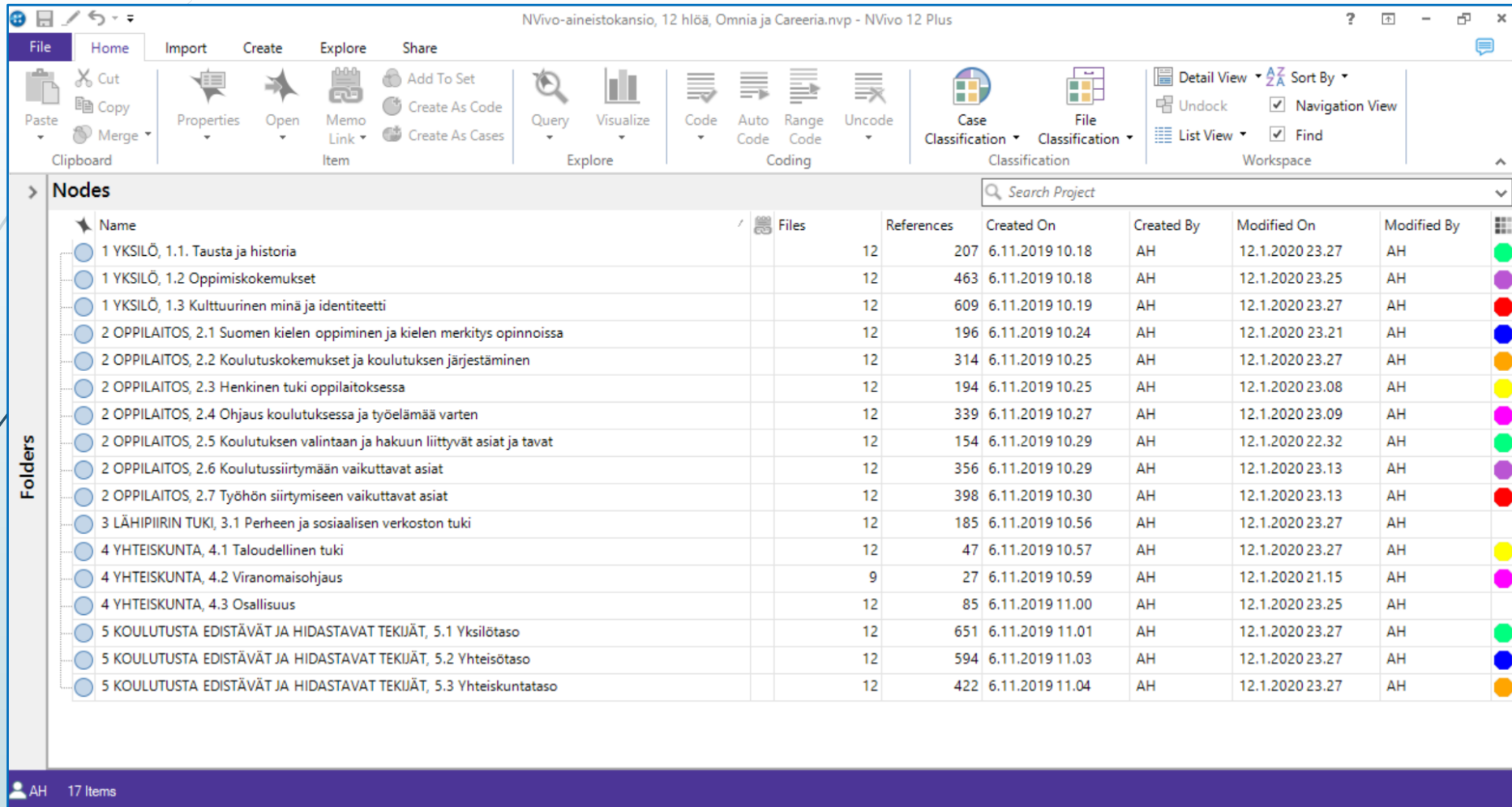
Lähde: Maahanmuuttajaopiskelijan ääni – näkökulmia opintoihin ja työelämään Suomessa –julkaisu (Ahonen-Coly ym. 2020, 49-50)

Taulukko 6. Haastateltujen opiskelijaprofiili. Laatineet: Anita Hietalahti, Minttu Rätty.

PROFIILI	LAUREA AMK	LUKSIA	OMNIA	CAREERIA
Haastateltavia yhteensä	5	9	10	2
SUKUPUOLI				
Mies	1	2	3	-
Nainen	4	7	7	2
IKÄ ^a				
Nuoret aikuiset (18–29-vuotiaat)	3	2	3	1
Keski-ikäiset (30–49-vuotiaat)	2	7	5	1
Keski-ikäiset (50–64-vuotiaat)	-	-	2	-
MAAHAN TULOSYY				
Opiskelu	1	1	-	-
Pakolaisuus	3	1	-	-
Perhesyyt	1	7	8	2
Työ	-	-	2	-
SUOMESSA OLOAIKA				
Alle vuosi	-	-	-	-
1–3 vuotta	-	-	1	-
4–5 vuotta	-	5	-	1
6–10 vuotta	1	1	5	1
Yli 10 vuotta	4	2	4	-
KOTIMAAN TUTKINTOTASO ^b				
Ei tutkintoa kotimaassa	3	-	-	-
Alempi perusaste	1	-	5	-
Ylempi perusaste	-	2	1	-
Toinen aste	1	2	3	-
Erikoisammattikoulutusaste	-	2	-	-
Korkea-aste	-	3	1	2
OPISKELUN SYY				
Ammatin vaihto			3	-
Ammattiosaamisen päivittäminen			-	-
1. ammatillisen tutkinnon suorittaminen			6	-
Muu syy			1	2

Haastattelut tutkimusaineistona (2/3)

- Haastattelujen tavoitteet ja litteroidun aineiston luokittelu NVivo-ohjelman avulla:

The screenshot displays the NVivo 12 Plus software interface. The title bar indicates the project name: "NVivo-aineistokansio, 12 hlöä, Omnia ja Careeria.nvp - NVivo 12 Plus". The ribbon menu includes tabs for File, Home, Import, Create, Explore, and Share. The main workspace shows a list of nodes under the "Nodes" tab, organized into folders. The nodes are listed in a table with columns: Name, Files, References, Created On, Created By, Modified On, and Modified By. The nodes are organized into folders: 1 YKSILO, 2 OPPILAITOS, 3 LÄHIPIIRIN TUKI, 4 YHTEISKUNTA, and 5 KOULUTUSTA EDISTÄVÄT JA HIDASTAVAT TEKIJÄT. The status bar at the bottom shows the user "AH" and "17 Items".

Name	Files	References	Created On	Created By	Modified On	Modified By
1 YKSILO, 1.1. Tausta ja historia	12	207	6.11.2019 10.18	AH	12.1.2020 23.27	AH
1 YKSILO, 1.2. Oppimiskokemukset	12	463	6.11.2019 10.18	AH	12.1.2020 23.25	AH
1 YKSILO, 1.3. Kulttuurinen minä ja identiteetti	12	609	6.11.2019 10.19	AH	12.1.2020 23.27	AH
2 OPPILAITOS, 2.1 Suomen kielen oppiminen ja kielen merkitys opinnoissa	12	196	6.11.2019 10.24	AH	12.1.2020 23.21	AH
2 OPPILAITOS, 2.2 Koulutuskokemukset ja koulutuksen järjestäminen	12	314	6.11.2019 10.25	AH	12.1.2020 23.27	AH
2 OPPILAITOS, 2.3 Henkinen tuki oppilaitoksessa	12	194	6.11.2019 10.25	AH	12.1.2020 23.08	AH
2 OPPILAITOS, 2.4 Ohjaus koulutuksessa ja työelämää varten	12	339	6.11.2019 10.27	AH	12.1.2020 23.09	AH
2 OPPILAITOS, 2.5 Koulutuksen valintaan ja hakuun liittyvät asiat ja tavat	12	154	6.11.2019 10.29	AH	12.1.2020 22.32	AH
2 OPPILAITOS, 2.6 Koulutussiirtymään vaikuttavat asiat	12	356	6.11.2019 10.29	AH	12.1.2020 23.13	AH
2 OPPILAITOS, 2.7 Työhön siirtymiseen vaikuttavat asiat	12	398	6.11.2019 10.30	AH	12.1.2020 23.13	AH
3 LÄHIPIIRIN TUKI, 3.1 Perheen ja sosiaalisen verkoston tuki	12	185	6.11.2019 10.56	AH	12.1.2020 23.27	AH
4 YHTEISKUNTA, 4.1 Taloudellinen tuki	12	47	6.11.2019 10.57	AH	12.1.2020 23.27	AH
4 YHTEISKUNTA, 4.2 Viranomaisohjaus	9	27	6.11.2019 10.59	AH	12.1.2020 21.15	AH
4 YHTEISKUNTA, 4.3 Osallisuus	12	85	6.11.2019 11.00	AH	12.1.2020 23.25	AH
5 KOULUTUSTA EDISTÄVÄT JA HIDASTAVAT TEKIJÄT, 5.1 Yksilötaso	12	651	6.11.2019 11.01	AH	12.1.2020 23.27	AH
5 KOULUTUSTA EDISTÄVÄT JA HIDASTAVAT TEKIJÄT, 5.2 Yhteisötaso	12	594	6.11.2019 11.03	AH	12.1.2020 23.27	AH
5 KOULUTUSTA EDISTÄVÄT JA HIDASTAVAT TEKIJÄT, 5.3 Yhteiskuntataso	12	422	6.11.2019 11.04	AH	12.1.2020 23.27	AH

Lähde: Maahanmuuttajaopiskelijan ääni – näkökulmia opintoihin ja työelämään Suomessa -julkaisu (Ahonen-Coly ym. 2020, 44)

Haastattelut tutkimusaineistona (3/3)

- Aineistopoiminnat ammatillisen toisen asteen näkökulmasta:

- Opiskelijat pääosin hyvin itseohjautuvia ja itsenäisiä tiedonhakijoita → opiskelumyönteisyys
- Opintotarjonnan avoimuus, opintoihin siirtymisen vaivattomuus ja opettajien tai lähipiirin tuki merkityksellinen siirtymissä
- Havainnot erityisestä tavoitteellisuudesta kehittyä ja halusta “ pärjätä ” → kielitaidon merkitys ymmärrettiin; halu olla yhdenvertainen yhteiskunnan jäsen
- Erityiselle tuelle ei tarvetta (pl. suomen kielen tuki) → perheen, vertaistuen ja sosiaalisten verkostojen tuen merkitys korostui
- Rentoa opiskelukulttuuria, hyvää opiskeluilmapiiriä ja joustavaa koulutusjärjestelmää arvostettiin → voimavaroja elämänhallintaan ja valmiuksia työelämään
- Opiskelijan koulutustaustan huomioon ja yksilöllisen etenemisen puutteita; myös YTO-opintojen merkitystä kritisoitiin → ajallinen “löysyys” ja valmistumisen “pitkittyminen”
- Opinto-ohjauksen näkymättömyys ja ohjauksen työnjaon puutteet nousivat esiin → opettajakeskeinen ohjaus
- Opiskelijoilla oli jatkuvan kielellisen tuen ja eritasoisen S2-tarjonnan tarpeita → yksilöllinen huomiointi ja kielellisen kehittymisen jatkuvuus

“ Ei riittää suomen kielen mutta tekee missä, oppii, mikä työopi-, [oppisopimus] on riittää. ” (Omnia 2)

Lähde: Maahanmuuttajaopiskelijan ääni – näkökulmia opintoihin ja työelämään Suomessa (Ahonen-Coly ym. 2020, 57, 142-143)

Julkaisulinkki: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-599-3>

Taulukko 34. Opiskelemaan siirtymisen, opiskelijan ja työelämään siirtymisvaiheen edistävää ja hankaloittavaa pääasiallisia tekijöitä opiskelijoiden kuvaamaa. Laatineet Anita Hietalahti, Tarja Lang, Minttu Rätty.

OPISKELUVAIHE	OPISKELEMAAN SIIRTYMISVAIHE		OPISKELUVAIHE		TYÖELÄMÄÄN SIIRTYMISVAIHE	
TOIMINNAN ELEMENTIT JA LUONNE	Edistäviä tekijöitä	Vaikeuttavia tekijöitä	Edistäviä tekijöitä	Vaikeuttavia tekijöitä	Edistäviä tekijöitä	Vaikeuttavia tekijöitä
Yksilötaso • Opiskelija & perhepiiri	- Sosiaaliset verkostot - Perheen henkinen ja taloudellinen tuki - Opiskelumyönteisyys ja oppimisen halu - Kiinnostava ja sopiva ala - Tavoitteellisuus ja määrätietoisuus - Kielitaidon edistäminen	- Pelko jatko-opintojen vaikeudesta - Kielitaidon riittämättömyys - Epätietoisuus eri ammateista ja koulutuksista	- Oma ammatillinen kehittyminen - Motivaatio - Jatkotavoitteet selkeät - Oman elämän tasapaino ja hallinta - Tyytyväisyys opiskeluun - Sosiaaliset kontaktit	- Opintosisältöjen merkityksellisyys itselle motivaation kannalta (yhteisten tutkinnon osien opinnot) - Siviilielämän ongelmat	- Motivaatio opiskella ja tehdä työtä - Myönteinen asennoituminen työhön ja sen tekemiseen - Hyvät esiintymisvalmiudet - Henkilökohtainen talous edellyttää tuloja - Läheisten ja kavereiden tuki ja kannustus	- Riittämätön suomen/ruotsin kielen taito - Korkea ikä - Maahanmuuttaja-tausta - Pienet lapset kotona - Ei tukea ja kannustusta läheisiltä ja/tai kavereilta
Yhteisötaso 1 Opiskelijan opiskeluhistorian aikaiset toimintatilanteet koulutus- ja työmarkkinoilla (opiskelu, työssäkäynti) • opiskelu • suomen kielen oppiminen • palkkatyössäkäynti	- Hakuprosessin helppous ja opiskelutarjonnan avoimuus - Riittävä kielitaito	- Taloudelliset resurssit - Englanninkielisen koulutustarjonnan niukkuus	- Rento opiskelukulttuuri ja hyvä ilmapiiri - Vertaistuki - Joustavuus yhdistellä opiskelua ja työtä - Opettajien merkitys, henkilökohtainen sopivuus ja myönteinen palaute opiskelijalle tärkeä - Erityiselle tuelle ei tarvetta (pl. S2)	- Kielitaidon riittämättömyys - Yksilöllisen tuen ja ohjauksen puutteet - Heterogeeniset ryhmät; yksilöllisen etenemisen puutteet	- Mahdollisuus käyttää kieltä monipuolisesti työssä - Suomen/ruotsin kielen riittävä taito työtehtävissä suoriutumiseen - Tutkinnon suorittaminen on työpaikan saannin edellytys tai edistää sitä	- Puutteelliset tiedot ja taidot suomen/ruotsin kielessä - Puutteelliset tiedot ja taidot tietotekniikassa ja/tai ammatillisissa aineissa - YTO-aineiden merkitys on opiskelijalle epäselvä

OPISKELUVAIHE	OPISKELEMAAN SIIRTYMISVAIHE		OPISKELUVAIHE		TYÖELÄMÄÄN SIIRTYMISVAIHE	
TOIMINNAN ELEMENTIT JA LUONNE	Edistäviä tekijöitä	Vaikeuttavia tekijöitä	Edistäviä tekijöitä	Vaikeuttavia tekijöitä	Edistäviä tekijöitä	Vaikeuttavia tekijöitä
Yhteisötaso 2 Opiskelijan toimintaa määrittävät koulutus- ja työmarkkina-areenat (oppilaitos, työnantaja) • AHOT • opetus- ja ohjauskäytännöt • työpaikkojen rekrytointikäytännöt • työpaikkojen perehdytyskäytännöt • ammatillinen osaaminen	- Opintojen hyväksi luenta nivelvaiheissa - Suorat siirtymäväylät eri asteiden välillä - Joustavat koulutusväylät (VALMA, oppisopimuskoulutus) - Oppilaitoksen sijainti, tuttuus ja hyvä maine - Tutkinnon tärkeys	- Aiempi koulutustausta ja työkokemus jää huomiotta / huomiointi näkymättömäksi - Ohjausmallien heikkous - Pääsykokeet vaativat erinomaista kielitaitoa, tai pääsyvaatimukset muuten vaikeat	- Työharjoittelu ja työssäoppimiskaksot - Opettajien ohjaus, tuki ja verkostot	- Opintosisältöjen ja aikataulustuksen selvävyys - Tiedonkulun puutteet - Opintosisältöjen ja aikataulustuksen “löysyys” - YTOjen “turhuus”; pitkittävät valmistumista - Suomen kielen taitojen puutteet - Runsa itsenäinen opiskelu tai ohjauksen puute - Opettajien joustamattomuus, kokemus, etteivät ymmärrä maahanmuuttajien elämäntilannetta	- Ammatillisiin opintoihin liittyvä työpaikkaharjoittelu edistää työllistymistä - Työpaikan hyvä yhteishenki - Työtä tukeva ja kannustava esimies	- Riittämätön suomen/ruotsin kielen taito - Työpaikan rasittavat asenteet - Vaikeus löytää toisen asteen työharjoittelupaikkaa - Työpaikoista on kova kilpailu tietyillä ammatillailla - Työntantaja kokee maahanmuuttajan rekrytointin riskiksi
Yhteiskuntataso Koulutus-, työvoima- ja hyvinvointipoliittikka • kieli- ja kulttuuriosaamisen tukipalvelut • elämänhallinnalliset tukipalvelut • toimeentulo (opintosisäiset edut, palkkataso)	- Monipuolinen koulutustarjonta - Yhteiskunnallinen taloudellinen tuki - Julkiset palveluresurssit - Viranomaisohjaus ja -tuki	- Taloudellisen tuen niukkuus - Opiskelijaviisumien vaaditaan toisaalta taloudellisia resursseja ja toisaalta opintomenestystä	- Ilmainen koulutus - Taloudellinen tuki - Opiskelemisen mahdollisuudet eri tavoin	Elämä kallista, joten pakko käydä töissä	- Työllistymisen mahdollista tunteen täysivaltaiseksi kansalaiseksi tulemisesta - Suomen ilmainen koulutusjärjestelmä - Suomi on turvallinen maa elää ja tehdä työtä - Suomalainen työaikalainsäädäntö	- Suomen yhteiskuntajärjestelmä vaikuttaa sekavalta vaikeaksi kokea - Opintotuki ei riitä elämiseen - Migrin työskentelypääkäytäntö on hidas - Kansalaisuuden hakuprosessi on hidas

OPIKELIJAAHAASTATTELUN SATOA KORKEA-ASTEEN NÄKÖKULMASTA

Minttu Rätty, KL, VTM, sosiaalialan lehtori, Laurea ammattikorkeakoulu

Luksia: opinnot maahanmuuttajille suunnatussa ammatillisessa koulutuksessa

- ☐ Polku kotoutumiskoulutuksesta ammatilliseen koulutukseen saman oppilaitoksen sisällä
- ☐ Pätevöityminen ja erityisesti oma alan kielen oppiminen
- ☐ Työmarkkinoiden merkitys alan valinnalle
- ☐ Matalampi kynnys vajavaisella kielitaidolla opiskeluun
- ☐ Ryhmän tuki – myös omalla äidinkielellä
- ☐ Hidas eteneminen, lähtötasojen erilaisuus -> yhteisön hyödyntäminen oppimisessa

*"Kaikki kokeilee auttaa toisiaan.
On aika hyvä olla
mun ryhmän kanssa."*

Laurea-esimerkki korkeakoulutuksesta

- ❑ Haastatellut hyvin eri taustaisia: Suomessa asumisaika, perhetausta, kansallisuus, ikä
- ❑ Opiskelijaviisumilla tulleiden erityishaasteet
- ❑ Suomalainen koulutusjärjestelmä koettiin vaikeasti hahmotettavaksi
- ❑ Koettu tuen vähyys kotipiirissä
- ❑ Koettu tuen vähyys opinnoissa

"Mua kiinnosti et kun Laurea tekee enemmän paljon noit yhteistyötä yrityksen kans, niin ehkä se kiinnosti enemmän mua. Sen takii mä valitsin siitä että olis enemmän yhteistyötä niin pääsis opiskeluaikana sekä opiskelun jälkeen heti töihin."

OPETTAJAAHAASTATTELUIDEN SATOA

Leena Viinamäki, YTT, sosiaalialan yliopettaja, Lapin ammattikorkeakoulu

Opettajahaastattelujen profiili

- ❑ Opettajahaastattelujen toteuttamiselle antoi oman erityispiirteensä koronapandemian seurannaisvaikutukset tutkimusoppilaitosten arkeen.
- ❑ Haastattelut on analysoitu sisällönanalyysimenetelmää soveltaen.
- ❑ Valintaperusteena esitellyille autenttisille haastattelusitaateille ja taulukoiden tiivistyksille on niiden informatiivisuus sekä keskinäinen täydentävyys ja kuvaavuus toisiinsa nähden – heikkoja signaalejakaan unohtamatta
- ❑ Opettajahaastattelujen analyysi jakaantuu kahteen osakokonaisuuteen tässä tutkimuksessa sovellettavan teoreettis-metodologisen viitekehyksen mukaisesti
 - Ensimmäisessä analyysikokonaisuudessa kuvataan heidän näkemyksiään maahanmuuttajaopiskelijoiden *opiskelemaan siirtymisvaiheesta, opiskeluvaiheesta ja työelämään siirtymisvaiheesta.*
 - Toisessa analyysikokonaisuudessa kuvataan opettajahaastattelujen arvioita ja näkemyksiä maahanmuuttajaopiskelijoiden opiskelemisen ja palkkatyössäkäynnin reunaehdoista *yksilö- ja perhepiirittain, yhteisötasolla ja yhteiskuntatasolla.*

Taulukko 20. Haastateltujen opettajaprofiili. Laatinut: Leena Viinamäki.

PROFIILI	LAUREA AMK	LUKSIA	OMNIA	CAREERIA
Haastateltavia yhteensä	5	2	4	2
Haastatteluaika, min.	105 min.	78 min.	77 min.	95 min.
SUKUPUOLI				
Mies			1	
Nainen	5	2	3	2
TYÖKOKEMUSVUODET MAAHANMUUTTAJAOPISKELIJOIDEN PARISSA TEHTÄVÄSTÄ TYÖSTÄ				
1–2 vuotta				1
3–5 vuotta				
6–10 vuotta	3	1	2	1
Yli 10 vuotta	2	1	2	
TYÖKOKEMUS MAAHANMUUTTAJAOPISKELIJOIDEN PARISSA TEHTÄVÄSTÄ TYÖSTÄ				
Ammatillisten aineiden opettaja	2	2	4	1
Kielten opettaja	2			
Opinto-ohjaaja				1
Muita oppilaitostehtäviä	1			

Opiskelemaan siirtymisvaiheen edistäjiä opettajien näkemyksen mukaan

- ❑ **Opiskelija- ja perhepiiritasolla** maahanmuuttajan opiskeluhistoria; perhe- ja ystäväpiirin myönteiset opiskelukokemukset; taloudellinen tilanne ja asiointiosaaminen (*ml. verkko- ja käyntiasioiminen*) &
 - tavoitteellinen opiskelumotivaatio (*ilman tutkintotodistusta ei pysyvästi työllisty suomalaisille työmarkkinoille*) on avainasemassa opiskelemaan hakeutumisessa
 - opiskelua tukeva elämäntilanne luku- ja kirjoitustaidon sekä kulttuurispesifien reunaehtojen huomioiminen
- ❑ **Oppilaitosyhteisötasolla** maahanmuuttajien opinto-ohjauspalvelut luovat perustan opiskelun aloittamiselle &
 - ammatillisten aineiden ja S2 opettajien asiantuntijuus ja henkilöstön riittävyys
 - henkilökohtaisten opetussuunnitelmien laadinta
- ❑ **Yhteiskuntatasolla** oppilaitoskohtainen moniammatillinen tukiverkosto &
 - toisella asteella ammattikorkeakoulussa opiskelun kokeilumahdollisuudet
 - tietous taloudellisista tukimuodoista ja opiskeluneuvontakanavista

Opiskeluvaiheen edistäjiä opettajien näkemyksen mukaan

- ❑ **Opiskelija- ja perhepiiritasolla** itseä kiinnostavan alan löytymisen lisäksi perheen ja opiskelijaryhmän vertaistuki ja opiskelulle suotuisa perhepiirin kokonaiselämäntilanne &
 - opiskeluvalmiudet (*ml. ajanhallinta, oppilaitoksen toimintakäytäntöjen omaksuminen, ryhmäytymis- ja tiedonhakutaidot*)
 - opiskelun mahdollistava kielitaito muodostavat opiskelun peruspilarin
- ❑ **Oppilaitosyhteisötasolla** kannustaminen suomen kielen aktiiviseen opiskeluun sekä vapaa-ajalla että opiskeluajalla luovat puitteet tutkinnon menestyksekkäälle suorittamiselle &
 - yksilöllinen opiskelu- ja työharjoittelutuki
 - opetusintegraatio S2-opettajan kanssa monipuolistaa kielen oppimista
 - julki- ja piilorasismien puheeksi ottaminen auttaa opiskelua ja työssäoppimista
- ❑ **Yhteiskuntatasolla** opintotukijärjestelmän toimivuus ja tutustumismahdollisuudet erilaisiin ammatteihin luovat varmuutta opiskelupäätökselle &
 - selkokielisen oppimateriaalin riittävyys
 - intensiivinen yhteistyö oppilaitoksen ja TE-toimiston kanssa mahdollistavat osaltaan suunnitellun opiskelupolun toteutumisen

Työelämään siirtymisvaiheen edistäjiä opettajien näkemyksen mukaan

- ❑ **Opiskelija- ja perhepiiritasolla** aloitteellisuus ja työelämän toimintasääntöjen hallinta &
 - riittävä kielitaito
 - työssäoppimisjaksoilla onnistuminen
 - opiskelun loppuvaiheen palkkatyössäkäynti luovat puitteet alan työllisyystilanteen mukaiselle työllistymiselle
- ❑ **Oppilaitosyhteisötasolla** työelämään kytkeytyvät projektiopinnot
 - alumnitoiminta
 - työssäoppimispaikkojen työharjoitteluohjaajien ammattitaito huomata piiloisetkin ennakkoluulot maahanmuuttajia kohtaan edistävät työllistymistä
- ❑ **Yhteiskuntatasolla** oppilaitoksen ja työharjoittelupaikan yhteistyö &
 - oppilaitoksen ja TE-toimiston yhteistyö luovat edellytyksiä tutkinnon suorittamisen jälkeiselle työllistymiselle
 - kansalaisuus ja ammatillinen tutkinto muodostavat työllistymisen perustan

Opiskelemaan siirtymisen, opiskeluajan ja työelämään siirtymisvaiheen edistäviä ja vaikeuttavia tekijöitä opettajien kuvaamana

Opiskeluvaihe	Opiskelemaan siirtymisvaihe		Opiskeluvaihe		Työelämään siirtymisvaihe	
	Edistäviä tekijöitä	Vaikeuttavia tekijöitä	Edistäviä tekijöitä	Vaikeuttavia tekijöitä	Edistäviä tekijöitä	Vaikeuttavia tekijöitä
Tarkastelutaso						
Yksilötaso ✓ Opiskelija & perhepiiri	✓ motivaatio ✓ opiskeluhistoria ✓ perhepiirin myönteiset kokemukset	✓ riittämätön kielitaito ✓ riittämätön (digi)asiointiosaaminen ✓ taloudellinen tilanne	✓ perheen tuki ✓ opiskelijajärjestöjen vertais-tuki ✓ oman alan löytäminen	✓ lähtö- ja tulomaan koulu-tus- ja työmarkkinoiden erilaisuus ✓ toimeentulohaasteet	✓ aloitteellisuus ✓ työelämän toimintasään-töjen hallinta ✓ kansalaisuus	✓ riittämätön kieli- ja työha-kuosaaminen ✓ työharjoitteluiden haas-teet
Yhteisötaso 1 Opiskelijan opiskeluhisto-rian aikaiset toimintatilan-teet koulutus- ja työmark-kinoilla (opiskelu, työssä-käynti) ✓ opiskelu ✓ suomen kielen oppimi-nen ✓ palkkatyössäkäynti	✓ lähtömaan opiskeluhisto-ria ✓ tavoitteellinen opiskelu-motivaatio (tutkinnon kautta työelämään) ✓ opiskelun mahdollistava elämäntilanne	✓ luku- ja kirjoitustaitovaje ✓ digitaalisten opiskelupal-veluiden käyttöosaamat-tomuus ✓ kulttuuriperustaisten su-kupuoli- ja opiskelijaroolien erilaisuus	✓ opiskeluvalmiudet ✓ perhepiirin kokonaiselä-mäntilanne lähtö- ja tulo-maassa ✓ oppilaitoksen tukiver-kosto ✓ selkokielen oppimateri-aali	✓ ajanhallinta ✓ yleissivistävien opintoko-konaisuuksien kielitaito-vaatimukset ✓ oppilaitoksen toiminta-käytäntöihin sopeutumi-nen ✓ ryhmäytymis- ja tiedon-hakutaidot	✓ TJK-jaksoilla onnistumi-nen ✓ opiskelun loppuvaiheen työssäkäynti ✓ kielitaidon kehittämistuki teoriaopinnoissa ja har-joittelessa ✓ vakiintunut työnantajayh-teistyö	✓ koulutusalan työllisyysti-lanne ✓ oman ammattialan löytä-minen ✓ riittämätön kielitaito ✓ kansalaisuuden puuttu-minen ✓ digityöohjelmien käytösaamattomuus
Yhteisötaso 2 Opiskelijan toimintaa mää-rittävät koulutus- ja työ-markkina-areenat (oppilai-tos, työnantaja) ✓ AHOT ✓ opetus- ja ohjauskäytän-teet ✓ työpaikkojen rekrytointi-käytänteet ✓ työpaikkojen perehdytys-käytänteet ✓ ammatillinen osaaminen	✓ riittävä kielitaito opiskelu-alan ja -paikkakunnan et-sintään ✓ maahanmuuttajien opinto-ohjauspalvelut ✓ ammatillisten aineiden opettajien osaaminen ja motivaatio ✓ maahanmuuttajien omat etujärjestöt	✓ kielitestiä vastaamatto-muus tarpeisiin ✓ koulutuksen rahoituskana-van löytäminen ✓ S2 opettajavaje ammatil-lisessa tutkintokoulutuk-sessa ✓ opiskelumuotojen HOP-Saus (YTO vs. OPVA) mielekkääksi kokonai-suudeksi	✓ suomen kielen oppimi-sen HOPS (ml. vapaa-aika & opiskelu-aika) ✓ social counselor tyyppi-nen opiskelijatuki ✓ opetusintegraatio S2 opettajan kanssa ✓ harjoittelupaikoissa yksi-löllinen perehdyttäminen	✓ kulttuurispesifit tulkinta-erot opiskeluhjeistusten noudattamisessa ✓ oppilaitosten henkilöstö-resurssipulasta aiheu-tuva yksilöllisten tukitoi-menpiteiden vaje ✓ julki- ja piilorasismi	✓ työssäoppimispaikassa onnistumisen kautta työ-suhteeseen ✓ riittävä ammatillinen kieli-taito työtehtäviin tekemisen kautta oppimi-nen ✓ projektiopinnot ✓ alumnitoiminta ✓ ammatillinen tutkinto väylä työllistymiseen	✓ riittämättömän kielitaidon vuoksi työharjoittelun keskeytyminen ✓ työharjoitteluohjaajien kokemattomuus ✓ ainoastaan ammatillinen osatutkinto ✓ työelämän piiloiset en-nakkoluulot ✓ työssäoppimispaikkojen riittämättömyys
Yhteiskuntataso Koulutus-, työvoima- ja hy-vinvointipolitiikka ✓ kieli- ja kulttuuriosaami-sen tukipalvelut ✓ elämänhallinnalliset tuki-palvelut ✓ toimeentulo (opintososi-aaliset edut, palkkataso)	✓ oppilaitoskohtainen osaamiskeskus opiskelu-polkuvaihtoehtojen kar-toittajana ✓ oppilaitoskohtainen moniammatillinen tukiver-kosto ✓ koulutusala- ja tasoko-keilumahdollisuudet 2. asteella AMK-tasolle	✓ tietämättömyys hakuneu-vontapalvelukanavavaihtoehtoista ✓ kulttuurisidonnaiset su-kupuolispesifit toiminta-roolit ja valta-asetelmat opiskelun rahoitusrajoitukset	✓ opintotukijärjestelmän vastaavuus ✓ mahdollisuus tutustua potentiaalsiin ammatteihin ✓ Polutuspäivien koulu-tusesittelytilaisuudet intensiivinen yhteistyö oppilaitoksen ja TE-toimiston kanssa	✓ elämänhallinnan vaikeus toimeentulo- ja asumis-kysymyksiin ✓ kanssakäymisen (ope & opisk.) kulttuurierot ✓ opiskelun rahoituskana-vien yksilöllinen jous-tamattomuus ✓ selkokielen oppimateri-aalin vaje	✓ tutoropettajan ja työhar-joitteeluohjaajan parityös-kentely ✓ yhteistyö TE-toimiston kanssa työllistymisessä ✓ alan työllisyystilanne ✓ ammatillinen tutkintoto-distus	✓ sukupuolispesifit kulttuu-rierot työmarkkinoilla toi-mimisessa ✓ työpaikkojen kysynnän ja tarjonnan kohtaamatto-muus ✓ YTO-uudistuksen mu-kaan tuomat haasteet ✓ osin keskenään ristiriitai-nen lainsäädäntö

TULOSTEN POHJALTA TEHTÄVÄT TOIMENPIDESUOSITUKSET

Tarja Lang, FT, tutkimuspäällikkö, Omnia

TAUSTAA TOIMENPIDE-ESITYKSILLE

- ☐ Tulokset esitetään kehittävän työntutkimuksen ns. kolmannen vaiheen politiikkasuositus -tyyppisenä SWOT-analyysina
- ☐ Tulosten ja suositusten pohjalta esitetään: Maahanmuuttajien 1) menestymis- 2) kehittämis- 3) varautumis- ja 3) selviytymisstrategia oppilaitos-, työpaikka- ja yhteiskuntatasolla
- ☐ Miten nykyisistä vahvuuksista ja lähitulevaisuuden mahdollisuuksista voi muotoutua maahanmuuttajille kotoutumisen, opiskelun ja palkkatyössäkäynnin **menestymisstrategia**?
- ☐ Miten nykyiset heikkoudet voidaan minimoida lähitulevaisuuden mahdollisuuksien kanssa **kehittämisstrategiaksi** maahanmuuttajille kotoutumisen, opiskelun ja palkkatyössäkäynnin nykyistä paremmaksi mahdollistumiseksi?
- ☐ Miten lähitulevaisuuden uhkatekijät voidaan eliminoida minimiin nykyisten vahvuuksien kautta **varautumisstrategisin** keinoin maahanmuuttajille kotoutumisen, opiskelun ja palkkatyössäkäynnin mahdollistumisen osalta?
- ☐ Miten nykyisistä heikkouksista ja lähitulevaisuuden uhkatekijöistä voidaan luoda realistinen **selviytymisstrategia** maahanmuuttajille kotoutumisen, opiskelun ja palkkatyössäkäynnin osalta?

MENESTYMISSTRATEGIA

OPPILAITOS- JA TYÖPAIKKATASO

- ❑ **Kielitaidon kokonaisvaltainen kehittäminen ja sen tukeminen kielitietoisien toimintakulttuurin ja elinikäisen oppimisen periaattein vapaa-ajalla, opiskeluaikana ja työelämässä:** *kielellisten tukitarpeiden kartoittaminen ja tuen organisointi sekä toimintojen järjestäminen, kielellisen kehittymisen seuranta ja ohjaus, kielitaidon kehittymistä ohjaava vapaa-ajan toimintojen organisointi*
- ❑ **Ammatillisten valmiuksien saaminen sekä opiskelu- että äidinkielellä työllistymisen edistämiseksi Suomessa ja kotimaan työmarkkinoilla:** *oman äidinkielen materiaalin tuottaminen opiskelun oheismateriaaliksi*
- ❑ **Opiskelijan monikielisyyden ja kulttuurisen taustan tunnistaminen ja arvostaminen eri alojen työmarkkinoilla:** *opiskelijan taitojen kartoittaminen sekä osaamisen tunnistaminen ja hyödyntäminen työelämä- ja uraohjauksessa*
- ❑ **Opiskelijan, oppilaitostoimijoiden ja työnantajien yhteistyön tiivistäminen koulutuksellisten tavoitteiden (esim. 2. asteelta korkea-asteelle siirtyminen) yhteensopivuuden tehostamiseksi:** *osapuolten tarpeiden kartoittaminen, yhteistyösopimukset, toiminnan ajantasaisuuden ja tuloksellisuuden seuranta*

YHTEISKUNTATASO

- ❑ **Elinikäisen oppimisen malliin luodaan jatkuvan kielen oppimisen malli:** *nykyisten kielellisten tukitoimintojen tarjonnan tehostaminen sekä kielitaidon kehittymisen arviointi eri-ikäisille ja eritasoisille kielen oppijoille heidän tarpeittensa ja tavoitteidensa mukaisesti*
- ❑ **Korkeasti koulutettujen vaativan suomen/ruotsin kielen koulutusmallin luominen:** *vapaaehtoisten suomen- ja ruotsin kielisertifikaattien määrittäminen*
- ❑ **Maahanmuuttajataustaisten opettajien ja työpaikkaohjaajien määrän lisääminen:** *rekrytointikäytännöissä positiivisen diskriminoinnin käyttöönotto*
- ❑ **Suomessa ja ulkomailla suoritettujen tutkintojen tunnistamis- ja tunnustamismallin sujuvoittaminen ja laajentaminen toiselle asteelle:** *valtakunnallisten tutkinto kohtaisten AHOT-työkalupakkien luominen ja opiskelijoiden osaamispotentiaalin soveltava tunnistamis- ja tunnustamisperiaatteiden luominen & valtakunnallinen tutkintotasokohtainen ja ammattialoittainen määrittelykriteeristö*

VARAUTUMISSTRATEGIA

OPPILAITOS- JA TYÖPAIKKATASO

- ❑ **Moninaisuuden edistäminen organisaatioiden henkilöstöstrategiseksi tavoitteeksi:** *maahanmuuttajien opiskelu- ja palkkatyössäkäynnin edistäminen sekä arkipäiväistäminen oppilaitos- ja työpaikkatasolla*
- ❑ **Oppilaitosrekisteridatan yhtenäistäminen sekä datan analyysiosaamisen lisääminen oppilaitosten strategisessa johtamisessa toimintaresurssien lisääminen oppilaitosrekisteridatan käsittelyyn**
- ❑ **Oppilaitosrekisteridatan hyödyntämisen lisääminen opintomenestyksen seurannassa ja tukemisessa:** *varhainen puuttuminen opintopoluilta poikkeamistilanteissa*
- ❑ **Maahanmuuttajien kokemusasiantuntijuuden systemaattinen hyödyntäminen sekä opetuksessa että oppilaitos- ja työpaikkakäytäntöjen kehittämisessä:** *maahanmuuttajien osallisuuden lisääminen kehittämistyössä*

YHTEISKUNTATASO

- ❑ **Kielellisten tukimuotojen organisointi:** *kielellisten tukitarpeiden kartoittaminen ja tuen organisointi sekä toimintojen järjestäminen, myös kielellisen kehittymisen seuranta ja ohjaus työelämää varten*
- ❑ **Kannustinjärjestelmän kehittäminen suoritetuista tutkinnoista ja jatkuviin työsuhteisiin rekrytoinneista ennakoidun työvoimapulan ratkaisemiseksi:** *oppilaitos- ja työpaikkakohtaisen tulospalkkiotyypin kannustinjärjestelmän luominen*
- ❑ **Maahanmuuttajien kokemusasiantuntijuuden hyödyntäminen oppilaitoksissa, työpaikoilla ja viranomaistoiminnassa:** *yhteistoiminnallisten menetelmien hyödyntäminen ja vuorovaikutteisen toimintakulttuurin kehittäminen*
- ❑ **Nollatoleranssin käyttöönotto piilo- ja julkirasismien torjumiseksi oppilaitoksissa ja työpaikoilla:** *digitaalisen matalan kynnyksen puheeksi ottamisjärjestelmän luominen*
- ❑ **Kulttuuritietoisuuden työskenntelyorientaation edistäminen osaksi piilo- ja julkirasismien torjuntaa oppilaitoksissa ja työpaikoilla:** *oppilaitos- ja työpaikkakohtainen resursointijärjestelmän luominen kulttuuritietoisuuden ja kulttuurisensitiivisen työskenntelyorientaation mahdollistamiseksi*

KEHITTÄMISSTRATEGIA

OPPILAITOS- JA TYÖPAIKKATASO

- ❑ **Mentorointikäytänteiden vakiinnuttaminen aloittaville maahanmuuttajaopiskelijoille ja työntekijöille oppilaitoksissa sekä työyhteisöissä:** *valtakunnallinen mentorointimalli aloittaville maahanmuuttajaopiskelijoille ja työntekijöille*
- ❑ **Maahanmuuttajaopiskelijoiden yleissivistävän- ja ammatillisen opiskelun keskeyttämisten vähentäminen:** *maahanmuuttajaopiskelijoiden opinto-ohjauksen erityistuki*
- ❑ **Maahanmuuttajaopiskelijoiden erityishaasteiden huomiointi työharjoittelun valtakunnallisessa arvioinnissa:** *keskeisten maahanmuuttajaspesifien seurantaindikaattorien määrittäminen kokemusten hankkimiseksi työharjoittelusta ja työllistymisestä*
- ❑ **Anonyymin rekrytoinnin käyttöönotto ja vakiinnuttaminen työpaikoille:** *anonyymin rekrytoinnin mahdollistavan toimintamallin luominen*

YHTEISKUNTATASO

- ❑ **Kielikoulutusjärjestelmän vakiinnuttaminen osaksi suomalaista koulutusjärjestelmää:** *jatkuvan kielen oppimisen malli ja vapaaehtoisten suomen ja ruotsin kielisertifikaattien määrittäminen*
- ❑ **Selkokielen alkeiden sisällyttäminen sekä peruskoulun oppimäärään että ammatilliselle toiselle- ja yleissivistävälle asteelle:** *selkokielen alkeet kansalaistaidoksi ja osaksi oppivelvollisuutta*
- ❑ **Oppisopimuskoulutuksen kehittäminen nykyistä paremmin maahanmuuttajille soveltuvaksi:** *oppisopimusjärjestelmän muuttaminen työnantajaa taloudellisesti motivoivaksi*
- ❑ **Oppilaitosten digitaalisten palveluiden kehittäminen tiedolla johtamisen tueksi:** *selkokielisen digiasiointiportaalin rakentaminen maahanmuuttajaopiskelijoiden ja oppilaitoshenkilökunnan yhteiseen käyttöön (ohjaus-, tuki- ja sopimuspankki)*
- ❑ **Maahanmuuttajien erityistarpeiden sisällyttäminen työyhteisöjen perehdyttämismalleihin:** *toimi- ja ammattialakohtaisen perehdytysmateriaalin valmistaminen työpaikoilla*

SELVIYTYMISSTRATEGIA

OPPILAITOS- JA TYÖPAIKKATASO

- ❑ **Kielitietoisuuden edistäminen oppilaitosten ja työharjoittelupaikkojen toimintakäytänteissä:** *koulutus ja perehdytysmateriaali eri toimijoiden avuksi, toiminnan seuranta ja kehittäminen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa (oppilaitokset, Kela, TE-toimisto, työnantajat, maahanmuuttajajärjestöt)*
- ❑ **Oppilaitosten ja työpaikkojen yhteistyön kehittäminen työharjoittelun onnistumisen edistämiseksi:** *tarpeiden kartoitus osapuolten välillä, yhteistyösopimukset ja soveltuvien toimintamallien kehittäminen sekä tuloksellisuuden seuranta ja opiskelijoiden osallistaminen prosessin kulkuun*
- ❑ **Neuvonnan ja ohjauksen selkeyttäminen maahanmuuttajien opiskelun ja työllistymisen tukemiseksi:** *neuvonnan ja ohjauksen tehostaminen maahanmuuttajien yksittäisten opiskelupolkujen mahdollistumiseksi yhden asiointiluokun periaatteella (asiointiportaali)*
- ❑ **Monitoimijaisen oppilaitosyhteistyön kehittäminen (oppilaitokset, Kela, TE-toimisto, työnantajat, maahanmuuttajajärjestöt):** *yhteistyömahdollisuuksien- sekä joustavan tiedonkulun edistäminen ja mallintaminen*

YHTEISKUNTATASO

- ❑ **Kulttuuritietoisuuden lisääminen koulutus- ja työmarkkinoilla julki- ja piilorasismin minimoimiseksi:** *kulttuuritietoisuus osaksi oppilaitosten ohjauskäytänteitä ja työpaikkojen perehdyttämistä*
- ❑ **Valtakunnallinen ennakointitarve ennakoimattomaan ja nopeasti kasvavaan maahanmuuttoon koulutus- ja työmarkkinoilla toimimisen näkökulmasta:** *valtakunnallisen ennakointisuunnitelman laatiminen ammattitaitoisen opetushenkilöstön riittävyyden ja työpaikkaohjaajien määrän varmistamiseksi*
- ❑ **Suoritettujen tutkintojen laadun sekä aikaisemman osaamisen tunnustamiskäytänteiden yhtenäisyyden varmistaminen oppilaitosten välillä:** *koulutusjärjestelmän keskitetty valtakunnallinen ohjaus*
- ❑ **Viranomaisyhteistyötä vaikeuttavien byrokratialoukkujen poistaminen:** *lainsäädännön ajantasaistaminen ja keskinäisten ristiriitaisuuksien poistaminen maahanmuuttajien joustavasta koulutukseen- ja työmarkkinoille siirtymisestä*

Maahanmuuttajaopiskelijan ääni – Näkökulmia opintoihin ja työelämään Suomessa -tutkimus- ja kehittämishankkeen tarina jatkuu vielä sekä **artikkeleina**, joita tutkijaryhmä on suunnitellut kirjoittavan ja julkaisevan, että mahdollisesti muina **julkisina puheenvuoroina**, jotta maahanmuuttajien ääni kuuluu jatkossakin eri keskustelufoorumeilla:

- ❑ Tarja Lang, Kari Halme, Anita Hietalahti, Minttu Rätty, Susanna Ahonen-Coly & Leena Viinamäki: **Maahanmuuttajaopiskelijan ääni - näkökulmia opintoihin ja työelämään Suomessa**. *AMK- ja ammatillisen koulutuksen tutkimuspäivät Arcadassa 10.–11.11.2020*
- ❑ Minttu Rätty: **Monikulttuurisia ääniä Laurean arjesta**. *Laurea Journal*, 16.12.2020: <https://journal.laurea.fi/monikulttuurisia-aaia-laurean-arjesta/#94fe8104>
- ❑ Leena Viinamäki, Anita Hietalahti, Kari Halme, Tarja Lang & Susanna Ahonen-Coly: **Yhteisöllisyyden monet kasvot – maahanmuuttajien yhteisöllisyys ammatilliseen tutkintoon johtavassa koulutuksessa**. *Lapin ammattikorkeakoulu*, 1/2021 *Lumen-verkkolehti* 2.2.2021 www.lumenlehti.fi